

STM 1929

Kungl. hovmusikern Anders Wesström (cirka 1720-1781)

Strödda anteckningar såsom bidrag till 1700-talets svenska musikhistoria

II. Andra och sista delen

Av C. F. Hennerberg

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

KUNGL. HOVMUSIKUS ANDERS WESSTRÖM

STRÖDDA ANTECKNINGAR SÅSOM BIDRAG TILL 1700-TALETS SVENSKA MUSIKHISTORIA

AV C. F. HENNERBERG (Stockholm)

(Fortsättning och slut från föregående årgång.)

TIDEN 1760—1776

Senare delen av den i föregående årgång sid. 93—137 publicerade uppsatsen om Anders Wesström (i det följande citerad Art. I) behandlade Wesströms fyraåriga studieresa till Tyskland och Italien. Vi lämnade honom, då han i augusti månad 1760 efter en två månaders svår resa från sistnämnda land hade ankommit till Hamburg. Även från denna ort är han nödgad att begära medel till sin resas fortsättande. Penningar sändes honom också genom förmedling av postkommissarien Ahlström i Hamburg. Denne senares erkännande på mottagandet av nämnda medel finnes registrerat i DR¹ för den 11 september med särskilt angivande, att sändningen nått honom den 2 i samma månad. Tiden för Wesströms avresa från Hamburg och hemkomst till Stockholm har jag ej kunnat närmare fastställa. Den 27 november angives han emellertid såsom anländ till huvudstaden i ett memorial till överstemarskalken från dåvarande direktören för Kungl. Hovkapellet, baron Carl Vilhelm von Düben.² Ur detta aktstycke³ må följande anföras:

— — — Hos Eders Höggrefl. Excellence har jag äfven till det bästa bordt anmäla, Cappelisten Anders Wesström, som nu ifrån den resa han på Kongl. Maj:ts tillstånd och kostnad till Italien gjort, är återkommen och vunnit den skickelighet och styrka uti Musiquen,

¹ Diarieregistret över Riksmarskalksämhetets handlingar. Se Art. I sid. 105, not 2.

² Född den 2½ 1724, död 29/12 1790. Tillträdde direktörsbefattningen vid K. Hovkapellet efter sin kusin, baron C. G. von Düben, som avled år 1758. Se vidare Norlind: Allmänt musiklexikon.

³ I sin helhet anført i Holger Nybloms uppsats "Per Brant och Frihetstidens musikliv". Sv. Tidskr. f. Musikkforskn. årg. 3 (1921) sid. 122 o. följ.

som man af des flit och oförtrutenhet kunnat vänta, hvilket ock synes giordt honom förtient af någon tillökning uti des nog svaga vilkor. Därtill gifves nu tillfälle genom Cappellisten Jacob Hinrich Meyers dödeliga afgång, som i dessa dagar timat, och hvarigenom på ordinarie Stat en årlig lön af 400 Dal. S:mt blivt ledig. I följe därpå har jag trodt hos Eders Höggrefl. Excellence kunna i ödmjukhet an-hålla, at af bemälte ledig blefne Lön 200 Dal. S:mt må ofvannämnde Wesström, utom hvad han nu på staten innehafver, tilläggas — — —"

Detta förslag till löneförbättring gick icke omedelbart igenom. Först den 20 december 1762 blev det av Riksdagens Sekreta utskott beslutat, att Wesström skulle få sin lön ökad från 300 till 500 daler s:mt.¹

Det anförda visar, huru angelägna vederbörande voro att söka en förbättring i Wesströms levnadsvillkor, på det att han odelat skulle kunna få ägna sig åt sin konst. Vidare erhöill han tillstånd att jämte sin befattning som kapellist få mot betalning giva egna konserter. Sin första konsert efter hemkomsten hade han i Stora riddarhussalen den 4 januari 1761².

I annonserna till denna konsert heter det, att »den från Utrikes orter och Italien nyligen återkomne Kongl. Svenske Kamarmusikus Wesström för första gången vil offentliggen låta höra sig». Wesströms prestationer slog tydligen an i hög grad, ty under den närmast följande tiden förekommer hans namn synnerligen ofta på konsertprogrammen (Se Vb n:ris 190, 191, 192, 193, 196 och 201). Till en början är han aldrig ensam utan uppträder tillsammans med andra artister, såsom Lalin³, Bylau⁴, Esser⁵.

¹ Se Nybloms anförda uppsats sid. 119.

² Se Vretblad: Konsertlivet i Stockholm under 1700-talet. Stockholm 1918, sid. 161, konsert nr 189. Detta arbete citeras i det följande Vb samt sidans, resp. konsertens nummer i konsertförteckningen.

³ Lars Samuel Lalin, f. 1729, d. 1785, sedermera sångmästare vid operan 1773—83. Om hans mycket betydande konsertverksamhet i Stockholm se Vb (registerhänvisningarna). Se för övrigt Norlind: Allm. musiklex.

⁴ Namnet skrives även Bülau. Oboist och fagottist. Uppträdde ofta på konserter under 1760-talet. Jfr Vb.

⁵ Carl Michael Esser. Violinist och sångare. (Vb; jfr konsert nr 166). Till det, som meddelas om Esser i Vb, Eitners Quellenlex., Fétis: Biographie univ., Norlinds Musiklex. (2:a uppl.) m. fl. finnas åtskilliga kompletterande uppgifter i Hallardt: Biografiskt musiklex. (Om detta lex. se Art. I sid. 95 not 3) ur vilken källa endast följande i detta sammanhang må meddelas: Esser, född i Aachen, där hans far var en medelmåttig violinist, blev elev till Cattaneo i Dresden [denne var också en tid Wesströms lärare, se Art. I sid. 111], kom vid

Vid konserterna förekom ofta enl. annonserna »utsökt ny Italiensk Musique» påtagligen sådan, som Wesström medfört hem från Italien (jfr Art. I sid. 135, brevet från Palmrot). Vid den sista konserten under våren (Vb nr 201) uppträder Wesström, som det vill synas, alldeles ensam, möjligen tillsammans med någon ackompanjator. Konserten ägde såsom förut rum på Stora riddarhussalen den 30 april, och Wesström skulle uppträda »med åtskilliga nya Soli för Violin, sammansatte av de bästa Italienske Componister uti åtskillig gout . . . och låfvar bemålde Wesström at visa sådan flit, hvarigenom en talrik Orchestre ej torde saknas». Anledningen till, att han nu på egen hand uppträdde, skola vi av det följande finna vara den, att han råkat i tvist med sina kamrater om delningen av inkomsterna för de tidigare uppförda konserterna.

Det flitiga uppträdandet å konserter ger, som redan sagts, vid handen, att Wesström var mycket uppskattad som solist på sitt instrument. Läger man härtill hans överordnades förut omnämnda ansträngningar att skaffa honom bättre utkomst, kunde man äga rätt att vänta, att han skulle varit fullt belåten med sin lott. Han själv såg emellertid icke saken så. Redan den 6 maj begär han 4 månaders permission för att resa till Hamburg och anhåller om ett halvt års förskott å sin lön. Endast permissionen blev av dåvarande överstemarskalken¹ beviljad

cirka 24 års ålder 1760 [felaktigt årtal, ty Vb nr 133 uppger den första konserten 1758] genom greve Adam Horns förmedling från Preussen (Berlin) till Stockholm som solospelare hos kon. Ad. Fredrik. Oaktat »tilräckelig Löhn, fritt underhåll på Slottet, tilstånd att giva egna conserter» m. m. gjorde han försök att rymma ur landet och lyckades slutligen däri, lämnande skulder efter sig till en och annan i Stockholm samt företog därefter vidsträckta och mycket lyckade konsertresor. Längre fram skall han förgäves hava gjort försök att erhålla Gustaf III:s tillstånd till att få återvända till Sverige. (Om vidare uppgifter, se ifrågavarande lexikon.) — KMA äger kompositioner för violin solo av Esser, Michaële »Cavaglieri». [Han var nämligen riddare av »Gyllene sporren»].

¹ Riksrådet, greve Adam Horn f. 25/11 1717 d. 24/1 1778, vilken f. o. m. år 1761 blev överstemarskalk efter greve Ekeblad. Greve Horn var, om möjligt, en ännu mera nitisk musikvän än företrädaren i ämbetet. I Art. I sid. 95 not 2 är meddelat, att han — liksom Wesström — var elev av Tartini. I samma källa, varur denna uppgift stammar (se anförda ställe), finnas många andra uppgifter om greve H:s storartade verksamhet för den inhemska tonkonstens upphjälpande. Så t. ex. hemsände han från utlandet under sina resor många musikalien till hovkapellmästaren J. H. Roman och skaffade sig själv ett be-

(DR 6/5). Resan företogs uppenbarligen över Göteborg, ty han gav där två konserter den 11/6 och 9/7.¹ Om han sedan verkligen fortsatte till Hamburg — något som jag ej kunnat konstatera — stannade han ej länge där, ty under oktober månad, sedan den beviljade permissionstiden redan gått till ända, finna vi honom i Lübeck, varifrån han sänder överstemarskalken ett den 18 i nämnda månad daterat brev av följande märkliga innehåll.²

Högwälborne Herr Grefwe Kongl. Majt:s och Rikens Råd,
Öfverste Marskalk, Riddare och Commendeur af Kongl.
Majt:s orden:

Nådigaste Herre!

Då nu mera den af Eders Excellence mig nådigst förunta permission til ända lupit, fordrar min skyldighet, at iag Eders Excellence i underdån: ödmjukaste wördnad mina nuwarande omständigheter med lika wördsam undergifwenhet wid handen gifwer. Det torde ej wara Eders Excellence obekant uti hwad för Critiska omständigheter iag oskyldigt nödgas befinna mig uti Stockholm den förflutna wintren öfwer: trött omsider wid Secund Violin, den iag blifwit Befaldt at spela wid Kongl. Häfwet, trött ock wid de mångfaldiga oangenäma anstöter mig mött mäst ifrån den Musikaliska Tyska sidan, har iag häldre welat underkasta mig de hårdaste öden hos utlänningar, än at blifwa föragtad uti mitt eget K: Fädernesland. Försynen har ock sörgt för mig. General Intendent du Roy de Dannemark et son Envoyé Extraordinaire au cercle de la Basse Saxe Hr Schimmelman, hwars capell består af 13 personer, har behagat engagera mig såsom Concertmästare för berörda Musicaliska corps; ett anbud, som iag så mycket mindre kunnat afslå, som iag igenom detta engagement kunde få tilfälle at afbörda flera skulder iag gjorde i Hamburg til min utländska resas fortsättjande dels hos Salig Residenten König dels ock hos flera privata.

tydande musikbibliotek. Självt framstående violinspelare gav han undervisning åt andra i violinspelning. Genom premier och kontanta understöd uppmuntrade han kapellister och gardesoboister att flitigt öva sig i sin konst. I sitt hem upptog och underhöll han musikstuderande, bland dem Lars Lalin, och lät dem få undervisning i musik och andra ämnen. Å sitt gods Fogelvik lät han med egna arbetare förfärdiga stråkinstrument och strängar till desamma m. m.

¹ W. Berg: Bidrag till musikens historia i Göteborg 1754—1892. Göteborg 1914, sid. 124.

² Originalen i Eichorns Konsthistoriska samlingar i Kungl. Biblioteket, varest jämväl det av greve Horn egenhändigt uppsatta konceptet till här nedan anförda svarsskrivelse finnes.

Försäkrad, at Eders Excellence, som ifrån flera år tillbaka så nu som utrikes behagat ifrån mina yngre år omfamna mig med alt för mycken nåd och huldhet, nådigst agreear detta af mig tagna steget, vågar iag i underdån: ödmukast bönfälla om 2ne års permission at få wara borta, på det mina gäldbundna omständigheter inom den tiden torde förmodel. kunna afbördas. Skulle det utaf hiertat gräma mig, om mig blefwe afskurit alt tilfälle at kunna på mit ringa sätt tjena mitt K: Fädernesland.

Esser befinner sig nu mera uti Hamburg och är engagerad hos Hans Durchläut Hr Landtgreffen af Hessen, hwilken oppehåller sig nu mera uti Hamburg.

Eders Excellence tackes nådigst öfwerskicka mig genom Hr Håf Secreteraren, dess Höga nådiga resolution på Köpenhamn, hwarest Högbepte Hr General Intendent täncker wintren öfwer förblifwa, framhårdandes iag för öfrigit med diup wördnad in til min sista andedrägt

Eders Excellences
Underdån: ödmukaste Tj:re
And. A. Wesström

Lübeck d: 18 oct. 1761.

[Påskrift:] ankom d. 29 oct. 1761. besw: d. 3 Nov.
Permission prolongerad til December månads slut 1761.

Denna minst sagt oblyga framställning fick det svar, som den förtjänade. Greve Horn skriver:

Min Kära Weström

Jag har fått Edert Bref ifrån Lübeck af d. 18 sistl. October hwaraf iag med nog förundran finner, huru I ansett edra omständigheter här hemma i Riket hafwa warit sämre, än de nog fördelaktige wilkor som Eder både i anseende til Lön och den på Edert utrikes wistande påkostade penningesumman, böra hållas före; Om Edre omständigheter warit efter edert föregifwande eritiske; så kan I bäst sielf efter-sinna, om och huruwida annan anledning än eder musicaliske gåfwa dertil å Eder Sida gifwen är; At I nu [känner] Eder trött wid Second Violinspelande wid Kongl. Håfwet, förekommer mig nog besynnerligit, så wida edert tjenstgörande uppå befallning händt mindre ofta, än den Er förunta tjenstfrihet såsom ock förmon at för betalning upföra Concerter; Jag wet intet hwarföre någre oangenäma anstötter mött Er ifrån den så kallade musicaliska tyska Sidan, och hade jag trodt mig böra förskonas från deltagande uti hwad som passerat emellan er och Edre wederlikar, då trätan här merendels bestått deruti at dela winsten för de upförde Concerter er emellan; Och som jag icke heller har mig bekant, uti hwad förakt som fäderneslandet er försatt, altså kan jag så mycket mindre finna mig uti Er

anhållan om 2ne års ytterligare permission, som jag är öfwertygad derom at — oaktadt den tacksamhet, hwarmed I för den på Eder använda stora kostnaden tillika med lön och tjenstfriheter, Kgl. Maj:t i underd[ånighet] förbunden är och blir — Eder förlust säkerligen blifwer uti Håforquestren drägelig. Således ock i anseende til ålt hwad ofwan anfördt är, kan jag icke undgå at antyda Er, det I wid förlust af Eder på Håfstaten ägande lön, infinner Er här til tjenstgörande wid December månads slut detta år; med hwilken prolongation af permission jag tror mig hafwa gifwit Er ett förnyat prof af den benägenhet jag stedse tilförne wisat och jemwål hädan-efter alt efter de mig af Eder gifne anledningar yttra will.

Förblifwandes Er

[På yttersidan]: 1761. Stockholm d. 3 November, Bref, hans Excellences, swar til Håf Musicus A. Weström på den begärte 2ne års permission.

A. Horn.

Verkan av detta brev blev, att Wesström återvände till sitt »Kära Fädernesland». Hemfärden måste hava gått öfver Göteborg, ty här gav han en konsert i slutet på november (W. Berg). Hemkommen efter sin förlängda permission synes han, trots allt, hava återfått samma förmåner, som han tidigare åtnjutit, särskilt att vid sidan av sin kapellisttjänst få giva konserter. Vb nämner 5 sådana under våren 1762¹, den första 7 februari och den sista 18 april. Vid den andra konserten, den 21 februari, som enligt annonsen gavs på grund av den uppmuntran som den förra rönt, förekomma även nu »musicalier av de namnkunnigaste italienska mästare, samlade av Wesström på hans resor».

År 1763 registrerar Vb endast en konsert, vid vilken Wesströms namn förekommer (²⁷/₃). Därefter försvinner han alldeles från konsertförteckningarna i Stockholm under en tid av 8 år, eller till år 1771. Detta förhållande kan ej gärna förklaras enbart av de konsertresor, vilka han uppenbarligen företog. Allt emellanåt torde han hava varit skyldig att vistas i Stockholm och göra tjänst som hovkapellist, i vilken egen-skap han enligt hovräkenskaperna alltjämt uppbar sin lön.²

¹ Nr:is 206, 207, 208, 210 och 214.

² Välwilligt meddelat av K. kammarmusikus Emil Trobäck, vilken jämte T. Norlind utgivit Kungl. Hovkapellet historia 1526—1926. (I Art. I sid 94 not 2 är författarnamnet genom misstag skrivet Gottfrid Trobäck).

Måhända var en av orsakerna till det nämnda uppehållet i konsertverksamheten i Stockholm den, att han genom sitt mindre blygsamma uppträdande, av vilket nyssanfödda korrespondens med greve Adam Horn ger en rätt så talande bild, gjort sig — som man säger — omöjlig ibland huvudstadens musiker och musikälskare.

Under våren 1766 befinner han sig i England. DR upptager för den 10 april detta år konceptet till en skrivelse, varur följande utdrag må anföras: — — — »bewiljas den nu i Ångland wistande Håf Musicanten Anders Wesström tillstånd, att till Junii Månads slut detta år få bortowara, dock att han wid samma tids förlopp sig här åter ofelbart inställer, hwilket alt honom thetta till intygande och behörig efterrättelse meddelas — — — A. Horn.»

Undern vintern 1768—69 ger han två konserter i Göteborg, nämligen den $11\frac{1}{12}$ 1768 och den $5\frac{1}{2}$ 1769 (W. Berg). I denna stad hade han tydligen förvärvat sig åtskilliga vänner, och hit önskade han få överflytta. Möjlighet härtill tycktes yppa sig, då platsen som organist vid domkyrkan därstädes blev ledig efter Carl Dijkman, vilken avled den 28 februari 1770.¹

Wesström hade sannolikt väntat Dijkmans fränfalle såsom nära förestående och i tid berett sig på att söka befattningen i fråga. Härpå tyder det förhållandet, att han den 21 februari samma år erhåller begärt intyg över sin tjänstgöring i K. Hovkapellet. Konceptet till detta betyg återfinnes i DR för den 20 februari och lyder som följer.

Bevis för Håf Musicus And. Wesström, angående dess upförande.

Uti ingifwen skrift har Håf Musicus wid Kongl. Håfwet Anders Wesström anhållit om mitt intygande öfwer dess förhållande och upförande under dess tjänstetid wid Kongl. Hofwet.

Thet warder förthenskuil intygadt, att Wesström, sedan han efter idkade Academiska studier år 1747 blifwit Auskultant i Kongl. Swea Hof Rätt, blef han år 1748 wid Kongl. Hof Capellet antagen, och har han under sin tjänstetid ådagalagt nöjaktige prof af ett hederligt och anständigt upförande, I anseende hwartil jag ej undgå kan

¹ Se W. Berg a. a. sid. 8.

att uti hwad till dess lyckas befordran lända kan, hafwa honom till det bästa recommenderad.

Stockholm d. 21. Februari 1770.

N. Bielke¹

/J. Isr. Osængius.²

I sin strävan att vinna anställningen i Göteborg hade Wesström synnerligen kraftig hjälp av Patrik Alströmer, varom följande tre brev bära vittne.³ De båda första äro odaterade.

Brev nr 1.

Wälborne Herr Coṁercie Rådet

Min nådige Herre och Befordrare!

Då iag förmodar Herrskapet lærer lyckel:n wara anländt til Alings Åhs tar iag mig den friheten at, näst min ödmjukaste wördnads afläggande för al mig ertedd nåd, ynnest och omwårdnad, ännu ytterligare suplicera om continuation deraf i synnerhet wid det bekanta tilfallet i Göteborg, då iag näst Gud sätter til ingen annan mit hopp och tillit än til Hr Coṁercie Rådets almänt bekanta Menniskio:kärlek och Beständiga gunst och ynnest för mig i synnerhet. Här löper ett ryckte, som skulle Hr Directeuren Sahlgren interessera sig för någon, hwars namn här är obekant, äfwen som at det där nedre biudes penningar för sysslan utaf flere. Detta hwad mera öfwerlemnas til Hr Coṁercie Rådets nogare granskning wid sin ankomst på stället. Emedlertid, Min Nådige Herre, tryggar iag mig wid de mig gunstigist gifne löften, då iag mäst kan giöra mig försäkrad om önskad utgång. Den omständigheten wågar iag allenast tillägga, at al möjlig drift och arbetsamhet lærer härtil fordras, egenskaper,

¹ Nils Adam Bielke, f. $31\frac{1}{1}$ 1724 d. $20\frac{1}{6}$ 1792, greve, riksråd, överstemarskalk vid hovet 1769. En av Kongl. Musikaliska Akademiens stiftare. Anförda tjänstebetyg för Wesström är det enda av mig påträffade dokument, vari tiden för hans antagande som auskultant i Svea hovrätt finnes angiven (jfr Art. I sid. 106). Greve Bielke hade själv blivit auskultant vid samma hovrätt året förut och avlade den därför stadgade eden den 27 nov. 1746. Se föröfrigt hans utförliga levnadsbeskrivning i Svenskt biografiskt lexikon bd 4 (Sthlm 1924) sid. 280 o. följ., där emellertid hans musikalska förtjänster icke komma till omnämnande annat än att han var LMA. Jfr Morales-Norlind: Kongl. Musikaliska Akademien 1771—1921. Stockholm 1921.

² Johan Israel Osængius, hovsekreterare, assessor. Även han mycket musikalsk. I Utile Dulcis orkester trakterade han än altviolin, än valthorn. (Se förteckningen på medlemmarna i U. D:s kör och orkester i Musik. Akad:s Bibliot. Sign. Litterat. Handskr. 188.) LMA 1783. Död 1810.

³ Originalen i Alströmerska brevsamlingen i Uppsala Univ. Bibliotek. Sign. G. 6 : 55.

som många andra sakna utom Hr Commerce Rådet. Otålig om underrättelser utaf ansökningens ställning utbeder iag mig derom allenast ett par ord, äfwen som om min wördsamaste Respects anmälan til Nådiga Frun och Hr Directeuren.

Framhårdandes med oafslätelig wördnad

Wälborne Herr Commerce Rådets
Ödmjukaste Tj:re
And. A. Wesström.

Brev nr 2.

Wälborne Herr Commerce Råd

Min nådige Herre och beständige Wälgörare!

Med så mycken större fögnad inhändigade iag wälborne Hr Commerce Rådets tröstefulla Sändebref, som iag ei annat förmodat än oangenäma tidningar, dunder och blix från Bohuslähnska Horizonten, hwarom äfwen ett almant ryckte, understödt här å orten af Hr Carl Moeckel, wäldeliga utbredt sig til min nackdel. Frugtan och mycket litet hopp hafwa således en rund tid warit min lott, tils äntel. Herr Commerce Rådet genom sitt ej mindre gracieusa än nitiska bemödande behagat förskingra dessa storm och owäder hotande molnen. Gud wälsigne därför och för alt annat godt min Nådige Herre, som giordt och ännu gör så mycket för min befrielse ifrån slafweri och trældom, då iag twärtom i detta fallet hoppas at wara mästare af mig sielf, stå på säker och egen botn och blifwa ingens slaf om inte Hr Commerce Rådets, som i sanning förtjenar af mig al uptänkelig förbindelse, wördsam erkänsla och oändelig tacksäijelse.

Willkoren, i synnerhet sysslans förlust, om orgwärket ej förswarl:n skiötes, äfwensom min därwid förbundna skyldighet wid informations wärcket hwilket iag dock utan detta förbehållet efter yttersta förmåga tänckt at skiöta, göra mig wäl myror i hufwudet, emedan så mycket mig witterligt är, icke ett sådant band blifwit någon enda organist i riket ålagt, dock torde denna swårigheten, som genom owännens åtgärd lærer blifwit grundad före min ditkomst på något sätt kunna blifwa modifierad; är iag för öfrigit färdig at gå i alt, hwad som med naturlig billighet och rättwisa kan förenas.

Den Projecterade rese: Provision, som tycks wäl wara nödwändig, ist dennoch eine harte Knote aber weil es ist ein *muss*, so muss ich mich darein finden lassen och skal ingalunda förglömās; enär den i mitt sinne åtminstone, som ej känner sakens ställning där nedre, wäl grundade förhoppning, at den lærer undergå lagom och skäligh förwandling.

Ner-resan wil iag så snart nånsin görligit är påskynda, men om iag präcist kan wara uti Göteborg wid slutet af Julii månad, blir en omständighet som hufwudsakeligen kommer an på Printz Henrichs tidigare el:r sednare hitkomst, hwaril stora festiviteter prepareras på Drottningholm, dock vågar iag näst Guds hielp försäkra at d. 10 el:r 12 aug. nästkommande, ehuru iag nu må swinga mig til det

aldra sidsta, om ej förr skal infinna mig på det ställe, hwarest resten af min timeliga wälgång skal förmodeligen decidaras.

Min wördsamā påminnelse om Hr Commerce Rådets ytterligare gunstiga åtgärd i detta ämne är öfwerflödig, och utber iag mig endast at få wara innesluten uti Herrskapets wanliga grace, framhårdandes med oafslätelig wördnad

Wälborne Herr Commerce Rådets
Ödmjukaste Tj:re
And: A: Wesström.

Brev nr 3.

Wälborne Herr Commerce Råd!

Min Nådige Herre!

Mors in olla!¹ Om iag ägde millioner och wille med dem utwärcka mig 8 dars permission, är det aldeles omöijeligt. Alla uptänkeliga försök jämte den i mitt tycke nog rörande föreställningen om försummandet af min lycka hafwa i anseende til den bekanta Printz Hindrichs hitkomst warit fruchtlösa; iag har begärt afsked, så långt har iag gått, hwilket om iag så åstundar skal mig bewiljas, dock ej förr än wid nästa månads slut, då man tämel[ige]n grundadt supponerar festivitetera wara förbi. Hwad wil iag då arme mann göra; at resa ändå och törhända blifwa återhämtad med Laga skjuts, tyckes och wara ett ganska hårdt steg; måste således iag nolens volens blifwa qwar; och blir för mig ingen annan utwäg, än at öfwerlemna den för mig interessanta ansökningen uti Guds händer, han bäst ser hwad mig nyttigast wara kan, och därefter uti Hr Commerce Rådets outtrötteliga bedrifwande; Iag ser utaf det gracieusa Brefwet, at en ung gässe Bäck, som för ett par år sedan lärde för Johnsen och blef organist i en landtförsamling och iag hör äfwen här, at han skal göra sig säkert hopp i anseende til hans starcka Recommendationer, hwilka han sannerl[ige]n behöfwer; skal således iag kunna emportera, fordras wissel:en domkraft at drifwat i genom; hwarföre iag ehuru mot min högsta wilja frånwarande, får låtat i Guds namn derpå komma an. Wilja de antaga denna yngling, som nästan ej kan röra Violinen och icke ett annat Instrument utom orgwärket och claveret, står det dem fritt. Icke des mindre behöfwer iag ej widlöftigt at oprepa mina skiäl hwarföre iag wille härifrån, de äro Hr Commerce Rådet förut ganska wäl bekanta, och om det nånsin är någon möijelighet, så bönfaller iag aldraödmjukast om min nåd. Herres outtrötteliga bistånd; och wore wäl om sysslan gafs bort under Herrskapets wistande i Göteborg, då iag straxt kunde erhålla pålitelig underrättelse om afloppet och tyckas de ej utan skam och nesa kunna afslå Hr Commerce Rådets ifriga bemödande, i synnerhet såsom närwarande in loco då sysslan bortgies. Skulle de 2 å 3,000 D nödwändigt betarfwas, tackes min Nådige

¹ »Döden i grytan!»

Herre förskiuta dem til min ankomst, och skola de så säkert som af Banquen betalas; utom dess har iag med en Skieppare, som nu går på Gborg, och heter Sven Boije, skickat Hr handels Råd Clas ett orgwärecks Positiv, bestående af 6 hela stämmor och 2 claver, piporna och tilbehöret inpackadt uti 3 diverse stora Kistor, hwarom iag med Hr Clas här confererade, och låfwade han at det med al warsamhet emottaga, tils iag sielf kommer, hwilcket ändå skal skie, anten iag får sysslan eller ej. Detta wärck lemnar iag Hr Comercie Rådet så länge til sin säkerhet, det är gjort af Gren och Strähle, och har kåstat 7,500 Dl kmt. Om ock några betingningar å wederbörandes sida af mig skulle äskas, behagade Hr Comercie Rådet dem å mina wägnar underteckna, hwilket iag aldeles erkänner under säker förmodan, at de äro billige, rättwise och någorlunda til min förmån ländande.

Skulle åter emot al förmodan det misslyckas, så wågar iag wördsamast erinra om det löfte mig giordes i Tullsakerna, på thet iag ändå må få wistas där nedre.

Må Gud wälsigna Herrskapet med tusendfalt wälsignelse för al för mig hafd ospard möda och omwårdnad, iag wäntar wäl nu ej annat bref än det som antingen förkunnar mig lifwet elr döden. Framhårdandes med al optänkelig wördnad så länge iag lefwer

Wälborne Herr Comercie Rådets
Ödmjukaste Tj:re
And. A. Wesström.

Stockholm d. 2. Aug. 1770.

P. S. Min nådige Herre, arbeta och förtröttas icke ty motståndet är hårdnackat efter alt utseende och wore i widrigt fall detta den första saken, hwarwid Hr Comercie Rådet lagt handen och ej lyckas, hwilket iag likwäl icke hoppas.

Trots alla ansträngningar gick Wesström miste om platsen: »den unge gässen Bäck», om vilken han talar i den anförda korrespondensen, utnämndes den 17 augusti till densammas innehavare.¹ Det lider intet tvivel om, att detta val för Göteborgs samhälle var vida lyckligare, än om Wesström, som nu redan uppnått 50-årsåldern, hade erhållit befattningen.

Det vill synas som om Wesström vid denna tid hade kommit i bättre ekonomiska förhållanden än förut. Tidigare har nämnts (Art. I), hurusom han särskilt under sin första Stockholmstid ej sällan var föremål för lagsökningsåtgärder på grund av iråkade skulder. Vidare hava vi funnit, att han under sin hela studieresa var i ständig penningknipa. Även efter hemkomsten

¹ Henrik Bäck, förut organist i Wendel, Uppland. Han kom att spela en framstående roll i Göteborgs musikliv. Se W. Berg a. a. sid. 10.

från nämnda färd fann han sig nödgad att begära förskott på sin lön. Nu överraskar han med att själv uppträda såsom fordringsägare och hos wederbörande begära handräckning för indrivandet av utestående fordringar, vilka han icke på annat sätt fick gottgjorda. Så lagsöker han år 1767 mästerkocken Aronsson för en fordran på 150 daler (DR ärende nr 184). Längre fram, år 1771, söker han vid två tillfällen Lars Lalin för 900 daler vardera gången, och genom utslag den 10 juli samma år blir Lalin för dessa skulder dömd till bysättning (DR nr:is 364 och 386).

Sedan Wesström misslyckats i sitt försök att bli domkyrkoorganist i Göteborg, möta vi under det följande året hans namn ånyo på konsertprogrammen i Stockholm. Det är dock först den 10 november 1771, då en s. k. kavaljerskonsert¹ gives till hans förmån (Vb nr 334). Wesström själv medverkade med att utföra en violinkonsert.

Följande år, 1772, den 8 mars ger han en egen konsert (Vb nr 339) och föredrager bl. a. »Solo-concert och Solo-sonate av egen composition med därvid sluteligen bifogat och på Landsbygden från äldre tider allmänt känt musicaliskt stycke, nyligen af Wesström öfversatt, något förbättrat och tillökt med 18 variationer».² Den 5 därpå följande april medverkar han vid en konsert, som gavs för hr Zanders räkning. Den 1 november samma år giva »Cavaljerer och Musik-älskare» åter igen en konsert till förmån för Wesström, som därvid själv framför nya kompositioner (Vb nr 361).

År 1773 den 10 februari erhåller han begärt avsked från sin tjänst i K. Hovkapellet, då han samtidigt för sin återstående livstid tillförsäkras en årlig pension av 200 daler smt. Brevet därom är utfärdat av riksmarskalken von Liewen³ och lyder som följer:

Afsked för Kammar Musicus Wesström.

Gjör weterligt, att althenstund Cammar Musicus Anders Wesström hos mig anhållit om afsked med bibehållande af de 200 Dl Smt,

¹ Om dessa konserter, vilka anordnades av amatörer inom den högsta societeten, se Vb sid. 38 o. följ. samt de ställen i samma arbete, som angivas i registerhänvisningarna under namnet »Cavalliers-konserter».

² Samma stycke med de 18 variationerna uppföres senare i Göteborg (den 28/2 1773). Utan tvivel är det frågan om »Gustafs skål», vilken melodi med variationer av Wesström utfördes i Stockholm den 10/4 1774 (Vb 396).

³ Hans Henrik von Liewen d. y., greve, riksråd, f. 1704 d. 25/11 1781. Ut-nämndes år 1772 till överstemarskalk, vilken värdighet samma år förvandlades till den av riksmarskalk. Jfr Art. I sid. 105 not 2.

hwilka honom wid 1762 års Riksdag blifwit tillslagne; Förthenskull efter inhämtadt Hans Kongl. Maj:ts Nädigste godtfinnande, samt på dragande Kall och Embetes wägnar, warder honom Anders Wesström härmed afsked bewiljat ifrån hans hitintills innehafda Kammar Musici tjenst med det wälförtjände loford, att han under den tid han samma Syssla förestått, sig där uⁿnän skickeligen och wäl förhållit; Och kommer äfwen Kammar Musicus Wesström att i sin öfriga lifstid de ofwannämnda 200 Dl Smt årligen åtnjuta, det wederbörande till efterrättelse ländar. Till yttermera wisso är detta styrkt med min underskrift och Insegl Stockholm den 10 Februari 1773.

H. H. v. Liewen.

J. I. Osængius.

Omedelbart. efter erhållet avsked reser han till Göteborg, varest han redan den 28 februari uppför en konsert, vilken särskilt beskrives av W. Berg i anförda arbete sid. 20. Programmet upptog, som det synes, uteslutande kompositioner av Wesström, nämligen solos för violin, kvartetter m. m. samt det förenämnda gamla svenska stycket, »af Auctor tillökt med 18 variationer». Bland de medverkande finna vi Patrik och August Alströmer, Bäck m. fl. Kort därpå — den 14 mars — ger han ånyo en konsert, denna gång med biträde av vokala krafter, såsom en fru Öhrvall och mademoiselle Swarthen samt domkyrkokantorn Anders Bonge. Som ackompanjator medverkade handlanden Anders Gadd.¹

Enligt den anteckning, som efter Wesströms död infördes i Helsing nations i Uppsala matrikel (se Art. I sid. 96 o. följ.) kom Wesström »under årens lopp att i öfver måttan hög grad sjunka ned såsom en slav i fader Liberi [Bacchi] läger», varigenom han råkade i den största fattigdom. Det här ovan anförda om kavaljerernas i Stockholm och de ledande musikalska personligheternas i Göteborg medverkan vid konserter, som gåvos av Wesström själv eller voro anordnade till hans förmån, ger otvetydigt vid handen, hurusom Wesström från dessa inflytelserika håll på allt möjligt sätt hölls under armarna för att ej sjunka ned till både ekonomisk och moralisk ruin. Tyvärr blevo alla ansträngningar i detta ädla syfte fruktlösa, såsom vi strax skola finna. Redan under detta år (1773)

¹ Denna konsert beskrives av W. Berg a. a. sid. 20 men blir uteglömd i konsertstatistiken å sid. 129.

finna vi i Slottsarkivet¹ följande skrivelse från riksmarskalken till K. hovkontoret, vilket dokument tillräckligt talar för sig självt:

Som Kammar Musicant Anders Wesström uppå dess begäran under den 10:de febr. detta år erhållit afsked ifrån denna beställning och honom därwid blifwit tillagdt de Tuhundrade Dal. S:mt årligen, som Han förut personelt på extra ordinarie stat innehåft att uti sin öfriga lifstid åtnjuta; men dess på Ordinarie stat innehafde Lön 300 D. S:mt kommer, att, enligt fullmagter af äfwanber:de dato tillfalla Håfmusicanterna Malcus D. Böritz och Johan Gustaf Simson; Altså har Kongl. Håf Contoiret att sådant uti Håfstaten i agt taga; kommandes fördenskulld Kammar Musicus Wesström ifrån den Ordinarie Lönen 300 Dl. S:mt att ifrån slutet af nästl. Februari Månad uteslutas; Och som Kammar Musicus Wesström förtegit sitt erhållna afsked, och upburit till och med 4:de quartalet af Ordinarie Lönen, så har Kongl. Håf contoiret utaf de honom personelt i dess öfriga lifstid tillagda 200 Dl. S:mt afdraga så stor summa som han obehörigt uppburit ifrån nyssnämnda februari månads slut, på det Håf Musicanterna Böritz och Simson måtte komma, att likmätigt Kongl. Förordningarne tillträda och åtnjuta de dem tillhöriga Löner, efter deras fullmagters innehåll.

Stockholm den 18 Dec:br 1773.

H. H. von Liewen.

J. I. Osængius.

Ingifwit till Kgl. Håf Contoiret d. 20 Dec. 1773.

Den nu anförda skrivelsen tyder på, att Wesström i betydande grad var stadd på resan utför. Den 10 april 1774 ger han dock åter en konsert i Stockholm (Vb nr 396) då han biträdes av kör och orkester under Uttinis ledning och spelar själv violinsolo, däribland »Gustafs skål» med variationer. Med denna musiktillställning försvinner han alldeles från konsertlivet i huvudstaden enligt förteckningarna i Vb.

Den 13 september samma år, 1774, ingiver han till riksmarskalken en skriftlig anhållan,² vari han bönfaller om »Eders Excellences nådigste permission at på ett års tid få wistas utomlands, för at söka förbättring af mina swaga wil[kor] efter hwilken tids förlopp iag ej lærer underlåta at inställa mig in igen uti mitt Kära Fädernesland — — —» varjämte han anhåller om order till vederbörande myndighet om utfärdande av

¹ 1773 års brevbok sid. 343.

² Originalet i Eichorns ovan anförda samling i Kungl. Biblioteket.

nödigt resepass. Enligt anteckning å skrivelsen bifölls denna ansökan den 30 september. Huruvida han verkligen kom att resa utomlands, har jag ej haft tillfälle att efterforska. Uppenbarligen blev hans ställning i ekonomiskt hänseende allt sämre, och åter igen figurerar han i DR bland Borgrättens lagsökningssmål och pådömes införsel i sin pension (så den $31/5$ 1776). Hans vistelse i huvudstaden blir slutligen omöjlig, och så yppar sig ett tillfälle, då han kan lämna denna stad och tillträda befattningarna som organist vid stadskyrkan i Gävle och director musices vid därvarande gymnasium.

GÄVLETIDEN 1776—1781.

Organisten och director musices i Gävle, Carl Amnelius, hade med döden avgått under sommaren 1775, att döma efter det beslut, som av Kyrkorådet därstädes fattades den 4 augusti nämnda år, nämligen att för tjänsteåret intill den 1 maj 1776 förordna rådmannen Waxbom att för Amnelii änka bestrida organistsysslan med ett arvode av 150 dal. kpmt. Samtidigt beslutas »angående Direction wid Gymnasii Musiquen, att den ej skall skiljas från Organistsysslan — — —».¹

Sedan de förenade tjänsterna under våren 1776 annonserats lediga, anmälde sig ingen mer sökande än Wesström. KR prot. $21/5$ 1776 innehåller antagningsbeslutet, varur följande utdrag må anföras:

— — — Och som bemälte Wesström allmänt är känd för en bland infödda störste Musicus; altså finner Kyrkorådet skäligheten, dess ansökning så mycket heldre bifalla, som Kyrkorådet derigenom med all säkerhet lofvar sig det yppersta nöje uti Musicaliske vetenskapen, ej mindre gagnande för Staden i gemen, än den studerande ungdomen. Hwarföre ock merbemälte Kongl. Hof Musicus Herr Anders Wesström i förmåga af detta, warder antagen och förordnad till Organist wid denna Stads församling, samt derjemte till Director Musices wid det härvarande Gymnasium. Hwarwid han, under sine skyldigheters fullgörande, kommer att njuta den lön och förmåner, som berörde sysslor nu åtfölja, eller framdeles kunna bestås.»

I sin stora glädje över att till befattningen i fråga erhålla en så högt kvalificerad musiker som Wesström, skrider kyrkorå-

¹ Kyrkorådets protokoll den 4 aug. 1775 §§ 1—2. Denna källa citeras i det följande KR prot.

det till en åtgärd, som näppeligen äger motstycke i kyrkomusikens historia, den nämligen att utan något yrkande från organistens sida fördubbla hans lön. I stället för den forna avlöningen å 350 dal. kpmt beslutas samma dag som valet en höjning till 700 daler kpmt. Rådman Waxbom skulle erhålla lön efter det förra beloppet, 350 dal., intill dess Wesström hunnit anlända. (KR prot. $21/5$ 1776 § 2.)

Stor blev besvikelsen, då det visade sig, att Wesström icke infann sig till tjänstgöring. Den 26 november nämnda år såg sig kyrkorådet därför nödsakat att besluta, att »deräst icke Wesström inställer sig till årets slut, anses sysslan vacant. — intimeras i avisorne med nästa post» (KR prot. § 2). Det synes som om det dröjt över den i nyssanförda ultimatum fastställda tidpunkten, innan Wesström inställde sig på platsen. KR prot. $6/5$ 1777 § 1 lyder nämligen sålunda: »Waxbom får lön till 1 Maji och Wesström hälften af dess lön till samma tid». Waxbom hade uppenbarligen bestritt tjänsten åtminstone till sistnämnda datum. Dagen för Wesströms ankomst till Gävle har jag ej kunnat precisera. I augusti månad befinner han sig dock på ort och ställe,¹ ty KR prot. $12/8$ har åtskilligt att förmåla om honom. I § 2 heter det nämligen »— — — Wesström får ej collecter, icke heller hushyra, förrän Hr Grefwen [landshövding Gyldenstolpe] och stora Kyrkorådet lemnat sitt yttrande». Vidare läsa vi i § 3: »Wesström får 20 plåtar till discretion för resepenningar». § 5 i samma protokoll innehåller annotationer från en diskussion om en av Wesström påyrkad reparation av kyrkans orgel: »Wesström begärte Olof Svan² i Stockholm, till orgelwärbets förbättrande, är ej Wesström ansvarig, och att Westerwik och Söderström³ ej kunna göra det bättre än Björkman under Wesströms tillsyn — — —». Denna överläggning resulterade i följande beslut, som finnes infört i protokollet för sistnämnda dag (12 aug.)

¹ I vilket fruktansvärt tillstånd Wesström befann sig vid ankomsten, se nedan sid. 137 noten.

² Olof Schwan, död 1812, en av vårt lands främsta orgelbyggare. Se N. P. Norlind: Orgelns allmänna historia. Sthlm 1912, sid. 106.

³ Om orgelbyggarna Jacob Westervik och Nils Söderström, vilka båda erhöles orgelbyggareprivilegiet år 1765, se Abr. Hülphers Orgelverksbeskrifning, Västerås 1773, sid. 192—193.

Som Orgelwäret behöfwer någon reparation, och Herr Rector Musices And. Wesström nu förklarade sig willig att sjelf besörja derom, emot erhållande af 1,800 Dlr Kpmt i ett för alt; altså lernade Kyrko Rådet så mycket häldre härtil sitt bifall, som Kyrko Rådet förmodar, att under en så kunnig och skickelig mans tillsyn och händer, berörde reparation bäst kan förrättas. Hwad som egentligen kommer att förbättras, är Regeringen, Tungorne, Stiften, Windtlådorne, söndriga piporne och pustarne, hwilket det bemälte Herr Directeur åtog sig att hafwa färdigt till October månads slut detta år, i så godt stånd, som möjligt wara kan, då wäret af Kyrkio Rådets ledamöter kommer at besigtigas.

gilladt af Er. Tegman.

Arbetet med orgelreparationen bör hava påbörjats omedelbart efter nämnda besluts fattande. Man torde kunna antaga såsom möjligt, att den i Art. I sid. 122 omnämnda resan, som Wesström företog till Stockholm under september månad, stod i samband med orgelns renovering, och att Wesström där behövde anskaffa en del material till orgeldelar m. m.

I slutet av året söker Wesström sysslan som kyrkonotarie i församlingen. Han riktar emellertid icke sin ansökan till kyrkorådet utan till landshövdingen, greve Gyldenstolpe. Detta aktstycke finnes bilagt KR prot. för den 27/2 1778 och har följande lydelse:

Högwälborne Herr Grefwe och Landshöfdinge, samt Ridare och Comendeur af Kongl. Majjts Nordstjerne orden, Nådige Herre!

Försedd med hustru och Barn, en fattig Enke-Syster och ännu så godt som främmande här å ortene tyckes alla möjliga utvägar til minä wilkors förbättrande böra widtagas. Genom Sal. Rådman Schönfeldts frånfälle är Notarie Syslan wid Kyrko Rådet här i staden blefwen ledig. Såsom flere års auscultant uti Kongl. Majjts och Riksens Swea Håfrätt tiltror iag mig äga de egenskaper, som til samma sysslas bestridande erfordras. Ehuru därwid ej mera årln skal bestås än 8²/₃ dels Riks D:r hielper det dock något.

Nådige Herre! Alla nästan, inclusive Bonde-organister äga anten något wist til hushyra el. ock husrum in natura. Skulle därför Resp. Kyrko Rådet, samt den Högädla Magistraten tackas för mig utse och betala något wist årligen, tyckes iag ei wara för tiltagsen; i synnerhet som ständig flyttning ifrån det ena til det andra stället, ej just alltid är den behageligaste; och stillhet och ro wid ungdomens underwisning är högst nödwändig.

Min nådigste Herres almänt kända och wördade tankesätt om wetenskapers befordran, låfwa mig Nådgunstigt förord hos Herrar Wederbörande, framhårdandes med ouphörlig wördnad

Högwälborne Herr Grefwens, Landshöfdingens samt
Riddarens och Comendeurens af Kongl. Majjts Nordstjerne orden
Aldraödmjukaste Tre
And. A. Wesström.

[Påskrift] Remitteras och recommenderas till Herr Doctorn och Probsten samt Kyrko Rådet som wille hafwa afseende på Sökandens omständigheter och skickelighet. — Gefle d. 9 Dec. 1777.

N. Gyldenstolpe.

Denna ansökan, som behandlades av kyrkorådet den 27 februari 1778 under § 1, blev avslagen, enär kyrkorådet icke ansåg det vara »tillständigt, at protocollet i Kyrko Rådet föres af någon, som är wid betjeningen i Kyrkan. Thessutom ser Kyrko Rådet och nogsamt at Wesströms ålder och hälsa ej skulle wid denna syssla uthärda, enär wid Kyrko Råd, Präste- och Klockare wahl m. m. Kyrko Notarien måste uti Choret ofta hela dagen sitta wid protocollet — — —». Wesström hade påtagligen redan kommit på spänd fot med vederbörande, vilket ytterligare bestyrkes genom det beslut, som vid samma tillfälle fattades (§ 2) nämligen att Wesström, som »flere gånger lämnat 2:ne des scholairer fri åtkomst till Orgelverket till theras inöfwande utan at sielf därwid wara närwarande — — — genast skal förbiudas, at på et så aldeles wårdslost som obehörigt sätt låta det af des disciplar brukas och handteras — — —». För att göra detta förbud fullt effektivt blev kyrkans syssloman Hemström ålagd att icke utlämna kyrknycklarna till Wesström oftare, än som var nödvändigt för orgelns stämning.

Nästa gång, Wesströms namn figurerar i kyrkorådets handlingar, är under år 1779. En söndag i april månad nämnda år skulle Wesström efter gudstjänsterna hava på orgeln spelat ett utgångsstycke, åt vilket han givit en överdrivet pastoral färgning genom att imitera vissa vall-hornslåtar. Detta väckte anstöt särskilt hos t. f. landshövdingen. Denne gav därför order åt stadsfiskalen Fredrik Malmberg att i egenskap av allmän åklagare befordra Wesström till laga näpst för nämnda svåra förbrytelse. Vägen för beivrande av fel, begångna inom kyrkans domvärjo, måste gå via kyrkorådet, vilket det tillkom

att eventuellt hänskjuta saken till världslig domstol. Å dragande kall och ämbetets vägnar ingiver Malmberg fördenskull till kyrkorådet följande dråpliga aktstycke:

Ödmjukt Memorial.

Något ohyggligare och dristigare försök i Herrans Heliga Hus, uti hela Församlingens närvaro, lärar näppeligen afhördts, än det Hof-musicus och Organisten Hr Wesström sig företog om Söndagen den 18:de uti nästl. Månad, i thy han utspelade Församlingen från Högmässan så wäl som aftonsången utur värsta Wallhornston, likasom boskap till hemdriftande; hwilket förfarande ingalunda äfwen undkommit Kongl. Maj:ts Respective Befallnings Hafwandes besynnerliga upmärksamhet såsom också då i Kyrkan närwarande utan har Wälbemälte Herre fast mer alfwarligen anbefalt mig, at därför befordra denne Musicus till näpst, som sådant brott dess förtjenar.

Nu, som under Respective Kyrkio Rådet Hr Weström är i tiesteförrättning lydande, för fel hwaruti han tilltalas; Altså anhåller hos Respective Kyrkio Rådet jag ödmjukeligen, det ock han tit till förhör härutinnan, i min närvaro först inkallas måtte, innan jag målet emot honom wid wederbörlig domstol anmäler. Gefle den 1 Maji 1779.

På Ämbetets vägnar
Fred. Malmberg.

Med anledning av nu anförda memorial blev Wesström kallad till kyrkorådets sammanträde den 4 maj för att i stadsfiskalens närvaro undergå förhör. I sitt försvar gent emot åklagaren lägger Wesström i dagen en glänsande advokatorisk förmåga, liksom han både nu och vid ett flertal andra konflikter med stadsfiskalen, trots sitt djupa förfall, framstår såsom stående högst betydligt över sin antagonist i intellektuell bildning, tankens skärpa och juridiskt kunnande: han hade tydligen icke förgäves varit mångårig »auscultant i Kongl. Maj:ts och Riksens Swea Håfrätt», som han omnämner i sin ovan relaterade ansökan till landshövdingen greve Gyldenstolpe. Kyrkorådet, som plikt-skyldigast måste upptaga denna tragi-komiska affär till behandling, delade tydligen icke alls t. f. landshövdingens åsikt om, att berörda musikprestation vore av kriminell natur: Wesström erhöi, så att säga, en villkorlig varning, vilket framgår av följande utdrag ur rannsakningsprotokollet (KR prot. $\frac{4}{5}$ 1779 § 1):

» — — — Till swar [å stadsfiskalens memorial] anförde Wesström, det han ingalunda kände någon till Orgelwärlket hörande stämman under namn af Wallhorn eller Wallhorns Ton och ännu mindre kunde han widkännas Boskapens hemdriftande. Han kunde annars ej påminna sig, huru han beride Söndag spelt, och önskade derföre at någon annan wille å Orgelwärlket spela detsamma, på det han kunde få höra om han påminnade sig och kände igen något; fortfarande vidare: at om Herr Vice Landshövdingen dagen förut behagat genom bud gifwa tillkänna, det han den Söndagen ämnat sig i Kyrkan och haft lust at höra något bättre, han då ofelbart skulle hafwa spelt annorlunda, och hela natten gripit sig an i öfningsvägen. För öfrigt wille han erindra sig at han denna Söndag varit något illa mående, hwilket han med Orgeltramparen kunde bewisa, till hwilken han om morgonen kl. 8. skickat bud och berättat at han ej kunde infinna sig till orgelwärlkets stämmande. Och som Artister ej alltid äro lika disponerade till humeur, som beständigt efter Objecterne förändras, så kunde han ock icke altid commendera sina Idéer. Men om Kyrko Rådet ännu trodde honom hafwa felat, det han likwäl ej kunde erkänna, så anhöll han at detta mål til ett almänt KyrkoRåds uptagande och afgörande hänskjutas måtte, på thet han kunde få tillfälle höra, om någon mera av Församlingen med dess Kyrko Musique woro missnöjd, och wille instämma med Herr Stadsfiscalen uti förberörde Klagopuncter. — — —

Häremot androg Stadsfiscalen Malmberg, at den af Wesström förburne siukdom, så mycket mindre af honom kunde antagas, som den icke är bewist, men at han deremot torde kunna bewisa, thet Wesström, med wilja och upsåt spelt detta öfwerklagade stycke; hwarföre han ock nu, då Wesström icke kan förmås at godwilligt erkänna thetta fel, och om tillgift därför anhålla, sluteligen påstod, at Kyrko Rådet wille till wederbörlig domstol förwisa thenna sak, thär han tå Wesström lagligen öfwerbewisa wille, och till sådan näpst befordra, som omständigheterna kunna fordra.

Sedan parterna afträtt öfwerlade Kyrko Rådet om thetta mål, och fant sluteligen skälighet at för denne gång låta bero wid en alfwarlig förmaning, såwida Organisten Wesström tillförne icke blifwit tilltalad för någon förseelse i Sysslan, men skulle derjämte honom förständigas, at om han någon gång framdeles på dylikt sätt sig förbryter, denna sak då, äfwen skall ligga öpen och honom till last. Sedan parterne företrätt erhöi Wesström en alfwarsam förmaning, likmätigt föregående beslut, och tillsades sedermera at afträda.»

Så gott som alla uppgifter, vilka hädanefter följa angående Wesström i handlingarna från Kyrkorådet, i Rådhusarkivet samt i Läroverkets arkiv, äro en enda kedja av vittnesbörd om mannens fruktansvärt djupa förfall. Uppenbarligen bör Wesström enligt nutida uppfattning betraktas såsom ett utpräglad patologiskt fall: hade han lewt i vår tid och betett sig på samma

sätt som då, hade han otvivelaktigt blivit omhändertagen i en asyl för alkoholister i stället för att bliva utsatt för rättsliga åtgärder. Med konstaterandet av detta förhållande lämnar jag åsido relaterandet av alla rättegångar med deras ej sällan helt vidriga poänger och övergår till att i korthet omnämna de viktigaste tilldragelserna under hans sista tid.

Sedan han under jultiden 1780 fört ett synnerligen våldsamt leverne, lämnar han olovandes staden den 10 januari 1781 under omständigheter, som nutida uppfattning otvivelaktigt skulle betrakta såsom tydliga bevis på mannens otillräknelighet vid denna tidpunkt.¹

Sin kosa ställde han till Stockholm, dit han anlände omkring den 20 januari enligt en uppgift i Dagligt Allehanda för den 22 i samma månad, där det under rubriken »Ankomne resande» står: »Håf-Musicus Anders Wesström från Gefle, bor hos Viktualiehandlare-Enkan Norberg i Bangränden». I huvudstaden stannade han en tid framåt och drog sig fram bl. a. genom lån av personer, vilka fingo förskrivning på hans pension från Kungl. Hovstaten.²

I Gävle var man naturligtvis nödsakad att träffa anstalter för uppehållandet av tjänsterna vid kyrkan och skolan. Första steget härvidlag var att söka få Wesström åter. Fördenskull införes i Dagligt Allehanda för den 23 januari en annons, i vilken Wesström ålögges att före den 4 februari inställa sig till tjänstgöring vid äventyr att eljest bliva skild från sina befattningar. Wesström svarar med en insändare i samma tidning för den 5 februari på följande sätt, som även det torde böra betraktas såsom typiskt för en sjuk hjärna:

¹ Då han för, hade han enligt KR prot. ¹⁶/₁ 1781 sagt till ringaren och orgeltramparen Thorsberg, som bar hans kappsäck till södra tullen: »Jag kommer aldrig hit mera, och nu ger jag Probstén, Klockaren, Prästerna, [rektorerna] Grundén och Schönstedt tusende Djeflar, och fan skall hädanefters spela Orgelwårket för Gefle församling i mitt ställe, men jag gör det aldrig hädanefters». Till prostén, doktor Tegman, som han träffat på gatan före avfärden, hade han sagt: »Nu skall jag resa bort till Norrige, hvartill Herr Doctorn, som upptagit det som Badinage, swarat: Res icke utan tillstånd, samt fogad anstalt till edra sysslors bestridande — — —»

² DR 1781 nr:is 120 och 317 omnämna sådana förskrivningar till handelsmannen Berg av de tre sista kvartalen för detta år. Denne gick emellertid miste om betalning, ty det är antecknat: »Wesström emellertid dött».

Swar til R. Kyrko-Rådet uti Gefle.

Någon vänligare invite än den uti Dagligt Allehanda N:o 19, som uti imperativ styl blifwit insmygd, hade jag utaf det witra ej mindre än förnumstiga Kyrko-Rådet förmodat. Ej lagstadd Dräng, lära Sweriges Lag och Förordningar för mig äfwen så litet som för ehwen som hilst, i synnerhet då *Criminale quid* saknas, ej inskränka rese-rättigheten. Hos S. T. Herr Probstén Doctor Tegman, såsom Präses anmältes min afresa. Ärindran af Gefle obehagligheter woro drif-fjädrar til min sjukdom, ej ännu häfwen; nödgas således ytterligare förblifwa på et ställe, hwarest dygd och artighet täfla med hvar-annan om företräde.

Förblifwer

S. T. etc.

Stockholm d. 31 Jan. 1781.

And. A. Wesström.

Nu var måttet rågat, och Wesström avsattes från sina tjänster (KR prot. ²⁴/₂ 1781) samt anmäles till åtal vid domstol för sitt beteende dels mot den egna familjen under föregående jul, dels mot församlingen och kyrkorådet i den relaterade insändaren i tidningen. Mot avsättningsbeslutet, som blir honom delgivet genom »Kongl. Slotts Cancelliet» i Stockholm, anför han besvär hos Domkapitlet i Uppsala.¹ Genom samma förmedling stämd till Rådhusrätten i Gävle, infinner han sig icke till den första rättegångsdagen, som var den 11 mars. Den 27 i samma månad är han emellertid närvarande. Vid ett senare rättegångstillfälle, den 6 april, är han också tillstädes samt anmäler, att han måste resa till Uppsala för sina »fataliers bevakande». Här synes han hava vistats månaden ut, insjuknar och tillkallar sin hustru, som också inträffar hos honom. I det djupaste elände

¹ I Kyrkorådets handlingar, sign. K. III. b. Nr 1, sid. 919—922 finnes konceptet till Kyrkorådets förklaring med anledning av Wesströms vädjan till Domkapitlet. Däri beskrives bl. a. Wesströms tillstånd vid hans första ankomst till Gävle samt de fruktlösa försök, som gjordes för att söka upprätta honom ur det djupa förfall, vari han råkat. »— — — — — tå han omsider ankom at emottaga sysslan, råkade man i bestörtning, då han var så blott och snart naken, att man måste kläda honom til hand och fot, förän han kunde visa sig för folck». Det framhållles vidare, hurusom kyrkans lön av kontanta penningar och stadens avlöning i form av jord fördubblades. »Honom förüntes at hålla concerter i Gymnasio, då hederliga musique älskare giorde honom biträde, och han undfick wackra summor: wid åtskillige tillfällen belöntes han hederligen». Sin tjänst i kyrkan med trakterandet av orgeln skötte han oklanderligt, utom vad han på Landshövdingeämbetets befallning blev av stadsfiskalen tilltalad för. Undervisningen vid läroverket var däremot synnerligen dålig etc.

avlider han den 7 maj av »frossa och gulsot». Att han — såsom stadsfiskal Malmberg anger i Kämnersrättens i Gävle protokoll av den 11 maj § 4 — utandades sin sista suck »på en Krog, enl. sin spådom» torde vara tvivelaktigt. (Jfr ärkebiskop Mennanders brev här nedan!) Den 13 maj begravdes han på allmän bekostnad i Uppsala (se Art. I, sid. 98 slutet av noten. Jfr även den anteckning, som med anledning av dödsfallet gjordes i Hälsinge nations matrikel, och som finnes meddelad i Art. I sid. 96—97.)

Att den olycklige Wesström även i sitt ytterligt sjunkna tillstånd hade vänner, som översågo med hans mänskliga fel och svagheter samt bedömde honom enbart som en stor konstnär — något som han också onekligen var — därom vittna en hel del uttalanden om honom. I Art. I sid. 94 o. följ. äro sådana om dömen anförda. Här kunna vi tillägga några andra av samma art. I tidningen Dagligt Allehanda nr 17 för den 1 maj år 1781 finnes en insändare, som riktar sig mot en anonym skribent från Uppsala. Denne hade uppenbarligen skildrat en av Wesström planlagd men måhända inställd eller misslyckad konsert i Uppsala förmodligen under Wesströms hemresa från Stockholm till Gävle under våren samma år. Insändaren i fråga meddelas här:

Til Herr Auctor ifrån Upsala 2 April.

M. H. har varit tämmeligen nitisk at med dunkla färgor nog afmåla Kammar-Musici Wesströms Music. Caractere: Jag med flere har med fullkomligt nöje afhördt dess Solo spelande äfwen publice på Riddarehuset af dess egen Composition; göre den af våra Landsmän, hwad begrepet i denna vägen beträffar, det efter. Om han efter berättelse Söndagsmorgonen samma dag haft fross-paroxysmer, är wäl naturligt at eftermiddagen ej kunde exqueras hwad som förut war påtänkt. Wärdig belöning för honom, som besökt flere utrikes orter, äfwen Academier, til uphjälpande af den Theor. Mus. wetenskapen. Gammal gubbe, är han et mål på flere sätt för Momi skott: låt så wara; dock min Herre, om Ni är Studerande, kom ihog *crepidam: caecus de colore*. En ganska lärd Professor, längesedan död, swarade wid en häftig Disputations-Act en lärd Opponent, som sig yttrade: *Non comprehendo vim argumenti tui: — Quamquam tu non intelligas, attamen veritati nihil deest.*

Point de M:r Freron.

Samma försonande drag andas jämväl det brev, som ärkebiskopen Mennander¹ tillställde prosten, doktor Tegman i Gävle två dagar efter Wesströms frånfälle, och som här må anföras.²

Wälärewördige och Höglärde Herr
Doctor och Probst.

Sedan för detta Kongl. Cammar Musicus och Organisten uti Gefle, Anders Wesström, efter en honom härstädes åkommen sjukdom, med döden afgått; och det, hvilket Consistorio varit kärt att förnimma, under Christelig beredelse, beledsagad med förklarad uprigtig ånger och erkänsla af de fel och oordentligheter, som vid honom i lifstiden lådat: så kan nu mera handläggningen vid det af honom, mer supplicando, än besvärsviis gjorda mål, ej annat än komma att hvila och uphöra.

Det som nu ömar Consistorium, är att den aflednes hustru med sitt unga Barn, hvilken näst för mannens död till Upsala ankom, befinnes i torftigste tilstånd. Och som nu endteligit slut i saken, rörande dess Mans afsättning ifrån Organist Sysslan ej vidare äger rum, så lærer Christelig varkunsamhet och medlidande lätteligen väcka den frågan, om icke Enkan och Barnet i sin nöd må få njuta tjenst och nådår till godo, såsom hvilka förmodeligen ingen del haft i Mannens och Fadrens skäligt åtalta och beifrade upförande i och utom Sysslan: Hvilket dock ej annorledes ske skulle, än att en skickelig Substitut eller Vicarius, emot wiss och någorlunda tillräckelig del af årslönen, emedlertid komme Sysslan att förestå. Consistorium har velat meddela Herr Doctoren detta till eget

¹ Ärkebiskop Carl Fredrik Mennander f. 10/7 1712, d. 22/5 1786. Hans son, Carl Fredrik, sedermera adlad Fredenheim, f. i Åbo 7/5 1748, d. 6/5 1803, K. Musikaliska Akademiens preses 1798—99, var musiken liksom övriga sköna konster varmt tillgiven. I Utile Dulcis orkester spelade han cembalo, (Se ovan anf. förteckn. i KMA:s Bibliotek). Som ett prov på den omsorg, varmed musiken odlades i det Mennanderska hemmet, må anföras, att i Musik. Akad:s Bibliotek finnes en notbok, egenhändigt skriven av Mennander d. y. (Fredenheim) i Åbo vid 12 års ålder och med titeln »Recueil des plusieurs Cantiques Italiens placés a Part de tour». Boken innehåller duetter och arier med orkester av Araja, Graun, Hasse, Latilla, Leo och Mizano. Ärkebiskopen, vilken givit sina barn en så grundlig uppfostran i musik, var förvisso mäktig att vederbörligen uppskatta Wesström som konstnär.

² Originalen i Gävle Kyrkoarkiv i sign. K. III. b. Nr. 1, sid. 923.

närmare öfvervägande, samt behörigt föreställande för Wederbörande.

Förblifver

Wälärevördige och Höglärde Herr Doctorens
På Domkapitlets vägnar

Tjänsteskyldigt
C. F. Mennander.

Upsala den 2 [sic]¹ Maji 1781.

Sven Wijkman Casp:son.

V. N.

Till Probstén Doctor Eric Tegman uti Gefle.

Man må ingalunda förtycka Gävle kyrkoråd, att detsamma ej ville bevilja Wesströms änka vare sig tjänst- eller nådår: med all rätt framhåller kyrkorådet, att Wesström blivit avsatt från sin tjänst (KR prot. $\frac{8}{6}$ 1781). Platsen hade för övrigt redan blivit besatt med ny innehavare, nämligen postmästaren och organisten i Delsbo Johan Ström (KR prot. $\frac{6}{4}$, $\frac{11}{5}$ och $\frac{18}{5}$ 1781). Änkan² gör emellertid en underdånig ansökan på högsta ort om bekommande av sådana förmåner. Med en snabbhet, som verkligen kan kallas förundransvärd, erhåller änkan ett Kungl. brev av den 30 juli, undertecknat av konung Gustaf III och kontraserat av Elis Schröderheim³ med tillerkännande av — *dubbelt* nådår! Kyrkorådet måste naturligtvis i underdånighet bita i detta sura äpple och ställa sig den Nådiga viljan till efter rättelse men resolverar, att löneinkomsterna icke böra omfatta mer än den ordinarie lönen, alltså icke den fördubbling av densamma, som Wesström såsom personligt lönetillägg bekommit, samt att saken endast gällde *nådår* och icke tjänsteår därjämte. Häröver besvärar sig änkan och förlorar både hos Magistraten och Konungens Befallningshavande men vinner i alla punkter i Svea hovrätt, dit hon i ärendet väddar. Hon tillerkändes följaktligen ej blott tjänsteår och tvänne nådår utan även den för-

¹ Uppenbarligen felskrifning för den 9 maj.

² Hennes namn var Anna Dahlvik. Bouppteckningen av den 27 juli 1781 med anledning av Wesströms död finnes i Gävle Rådhusarkiv. Makarnas dotter Sara Maria anges vid detta tillfälle vara 7 år gammal. [Utdragen ur Rådhus- och Läroverksarkiven äro utförda av ex. organisten Gunnar Thyrestam, vilket jag här tacksamt omnämner.]

³ Både Konungen och Schröderheim hade säkerligen Wesström i gott minne från den tid, denne excellerade som violinvirtuos vid hovet samt på konserterna i Stockholm.

dubbling i löneinkomsterna, som hennes man i livstiden fått uppbära. Det i sanning beklagansvärda samhället fick alltså vidkännas synnerligen dryga utgifter utöver det myckna obehag, som det måst utstå för den musiker, vilken kyrkorådet den 21 maj 1776 anställde med så stora förhoppningar om »det yppersta nöije uti den Musicaliska wetenskapen, ej mindre gagnande för Staden i gemen, än den studerande ungdomen.»

WESSTRÖMS KOMPOSITIONER.

I sitt brev till greve Clas Ekeblad av den 24 augusti 1759 (se Art. I sid. 131—32) vitsordar Tartini, att Wesström i violinspelning och kontrapunkt var kommen så vida, att denne icke längre behövde vare sig hans (Tartinis) eller någon annans hjälp i nämnda ämnen. Redan då torde Wesström hava komponerat åtskilligt, och i det följande synes han ganska flitigt hava fortsatt därmed vid sidan om sin verksamhet som violinist i K. Hovkapellet och å konserter. Hur pass omfattande hans tonsättarverksamhet varit, är måhända numera omöjligt att fastslå. Bevarade till vår tid äro endast ett fåtal kompositioner av honom, samtliga i handskrift, i Kungl. Musikaliska Akademiens Bibliotek. Bland förkomna tonsättningar äro följande, vilka uttryckligen nämnas i Vb: 1:o en violinkonsert (Vb 334 och 339); 2:o »helt nya solosonater för violin» (Vb 214); 3:o »Gustafs skål» med variationer (Vb 396. Jfr även W. Berg a. a. sid. 20). Av det, som räddats undan förgängelsen, framgår emellertid, att Wesström fullt behärskade kompositionstekniken för såväl enklare solosonater och variationsverk som också stråkkvartetter och mera krävande verk för stor orkester. Här följer en förteckning på de i KMA:s Bibliotek befintliga verken.

1. *Sex Kvartetter för Violin 1:mo (eller Flauto traverso eller Oboe) Violin 2:o, Viola och Violoncell.*

Dessa föreligga i partitur och stämmor. Partituren äro i kompositörens egen handskrift¹, stämmorna däremot äro avskrifter efter originalen. I partituren finnas en del anvisningar om, att jäm-

¹ Detta har kunnat konstateras genom jämförelse mellan å ena sidan skrivena ord å kompositionerna (titlar, stämbeteckningar m. m.) samt å andra sidan originalen till ovan, sid. 123 o. följ. anförda brev. Särskilt är namnet Wessström, som förekommer å alla kvartetterna, fullkomligt likt namnteckningen å breven.

väl andra instrument än de förenämnda varit tänkta och att t. ex. kvartetterna IV och VI, åtminstone för vissa delar, varit framförda med en rikare besättning än enbart kvartett. Här följer en förteckning på de olika numren i den ordningsföljd, vari partituren av komponisten själv är angiven; de olika sätternas tempo, sätternas stämbesättning i de fall denna avviker från vanlig stråkkvartett — 2 vl., alt och vlc — vidare tonart och taktart äro anförda. Vid tonartsbeteckningen gäller stor bokstav för dur och liten för moll. Det av komponisten använda skrivsättet är bibehållet.

Quartetto I:mo. B dur. I. Allegro ♩ . II. Adagio (Viol. 1:mo [solo], 1:mo ordinarie [sic], 2:do, Viola, Violonc.) Ess ♩ ¹. III. Allegro B $\frac{3}{4}$ — Presto $\frac{3}{4}$.

Quartetto II:do. E dur. I. [Allegro Scherzando] $\frac{2}{4}$. II. Andante A $\frac{3}{4}$. III. Cantabile (con due Flauti al 8:va piu alta, se piace.)² E $\frac{3}{4}$.

Quartetto III:zo D dur. (Flauto, Violino, Viola, Violonc.) I [Allegro] ♩ . II. Andantino G $\frac{12}{8}$. III. Allegro un poco Moderato D $\frac{3}{4}$.

Quartetto IV:to B dur. I (Oboe et Viol. 1:mo, Viol. 2:do, Viola, Violoncello. Första sidan har besiffrad bas, vilket tyder på, att denna kvartett utförts tillsammans med cembalo). [Allegro Moderato] $\frac{3}{4}$. II (Cornu [in] F, Oboe ou Flauto, Violino, Viola, Violonc.) Adagio F ♩ . III. Presto B $\frac{2}{4}$ — Andante Cantabile $\frac{3}{4}$ — Presto $\frac{2}{4}$.

Quartetto V:to G dur. I [Allegro] $\frac{3}{4}$. II. Graue g, taktart C (Stämmorna hava ♩ Satsen utgöres av endast 10 takter och är att betrakta som introduktion till slutsatsen. Kvartetten är alltså egentligen tvåsatsig). — III. Allegramente [Allegro enl. stämmorna] G $\frac{3}{8}$.

Quartetto [VI:to] C dur. Titeln lyder: Quartetto ò pure Quintetto, se piace con un Corno Solo, dove Si vide nella linea di Viola. (Stämmorna äro emellertid skrivna för stråkkvartett.) I. [Allegro] $\frac{3}{4}$. II. Larghetto (»Cornu tacet») a $\frac{3}{4}$. III. Allegro assai $\frac{2}{4}$ — Andante Cantabile $\frac{3}{4}$ — Allegro assai $\frac{2}{4}$.

Stämmorna föreligga dels komplett i fyra stämhäften (vl I 24 sid., vl II 24 sid., viola 20 sid., vlc 22 sid.), dels i särskilda stämmor för kvartetterna II—V. Å de kompletta stämhäften,

¹ Här finnes en lös inlaga med solopartiet på ett ställe rikare utarbetat än i partituret och stämmorna (se facsimile å nästa sida). Å detta parti finnes följande anteckning: Questo adagio deve ben studiato dai suonatore [= detta adagio bör vara noggrant övat av spelaren]. Uppenbarligen är ifrågavarande solo utfört av Wesström själv: han var ju en mästare särskilt i utförande av Adagiosatser enligt dr Næzéns vittnesbörd (se Art. I sid. 96).

² Stämmorna äro skrivna för 2 violiner.

Wesströms handskrift: Solopartiet i 1:a Kvartettens Adagiosats
(se föreg. sida not 1).

utom altviolinstämman, lyder titeln: »Sei Quartetti composti da Andrea Weström [sic] Suonatore del Violino appresso di Sua Maestà il Rè di Svecia». Altviolinstämman har ursprungligen haft en annan men sedermera delvis överstruken titel; vilken icke torde vara oviktig att återgiva, enär den möjligen kan giva någon ledning vid fastställandet av tiden för kvartetternas tillkomst. Det säges nämligen, att Wesström var sekundviolinist. Jag har icke varit i tillfälle att konstatera, huruvida Wesström hela tiden vid K. Hovkapellet hade sin plats i den stämman.¹ Skulle ett uppflyttande till 1:a violinstämman hava ägt rum — något som man med hänsyn till Wesströms stora skicklighet bör hava anledning att förmoda — torde kvartetterna vara komponerade före denna tidpunkt. I den nyssnämnda, å altstämman skrivna titeln, som här anföres, äro de överstrukna orden satta med petitstil: »Sei Quartetti a Due Violini, Viola e Basso dell da Sign. Andrea Weström Syedeze. Musico di Camera è Violino Secundo de L'orchestra nella Maesta il Ré di Suecia.»²

2. Sonata Violino Solo con Violoncello obbligato.

I. Allegro D ♩ . II. Cantabile G $\frac{3}{4}$. III. Polonese Suezeso D $\frac{3}{4}$ (Tema med 20 variationer).

Partitur i avskrift av provinsialläkaren Dan. Erik Næzén, som antecknat, att detta solo spelats av Wesström på Riddarhuset i Stockholm 1773 och vid andra tillfällen samt i Uppsala 1778. Se Art. I sid. 96, varest doktor Næzéns hela inskrift å denna komposition finnes återgiven.³

¹ Jfr brevet till greve Adam Horn härovan sid. 119, vari Wesström uttrycker sitt missnöje över att han vid sin återkomst från Italien måste spela sekundviolin.

² På första violinstämman är med en knappnål fästad en samtida anteckning, som bl. a. ger vid handen, att tryckning av kvartetterna varit ifrågasatt: »remarque Les Sonates sont signés dans un Ordre que l'Auteur souhaite qu'on suive en les imprimant depuis N. 1 jusqu' à VI. mais ils ne sont pas écrites dans le meme ordre, ce qu'il ne faut pas manquer d'observer; en les copiant pour l'impression. au reste les feuilles de chaque partie sont marques, depuis N. 1. jusqu' N. 24.» Kvartetterna äro nämligen i stämhäftena skrivna i denna ordningsföljd: IV, II, III, V, I, VI.

³ Vb nämner icke något uppträdande av Wesström i Stockholm under år 1773. Möjligen kan årtalet av dr Næzén vara felaktigt angivet. Intressant är emellertid bekräftelsen, att Wesström år 1778 framträdde som solist i Uppsala. Härifrån har jag eljest inga andra uppgifter än denna samt vad som framgår av det anförda å sid. 138 härovan. Utan tvivel har Wesström vid flera andra tillfällen konserterat i denna stad.

3. I:ma Ouverture in B dur nell' Opera Armide.

Orkesterstämmor: vl oblig., vl 1 & 2, vla, vlc obligato, basso, 2 fl., 2 ob., 2 fag., 2 valth.

Andante ♩ , Allegro ♩ , Andante $\frac{3}{4}$, Presto $\frac{2}{4}$.

4. II:da Ouverture in d moll nell' Opera Armide.

Orkesterstämmor: vl 1 & 2, va, basso concertino, basso, 2 fl., 2 ob., 2 fag., 2 valth.

Allegro $\frac{3}{8}$, Andante Cantabile D $\frac{2}{4}$, Allegro assai d $\frac{2}{4}$.

5. Sinfonia 1:ma D dur.

Endast två 1:a violinstämmor finnas i behåll. I en år 1919 till KMA:s Bibliotek förvärfvad handskriven bok med tematiska förteckningar över ett, som det synes, privat musikbibliotek finnes denna sinfoni¹ angiven med följande stämbesättning 3 [sic] vl, vlc (obl.?) va, violone, bassi, 2 ob, 2 fag., 2 valth.

Allegro $\frac{3}{4}$, Andante d $\frac{3}{4}$, Allegro assai D $\frac{6}{8}$.

6. Sinfonia 2:da D dur, daterad 1771.

Orkesterstämmor: vl 1 & 2, va 1 & 2, vlc oblig., basso, bassone, 2 fl., 2 ob., 2 fag., 2 valth.

Allegro ♩ , Andante G $\frac{3}{4}$, Presto D $\frac{2}{4}$ (Tema med variationer).

Till sistnämnda sinfoni är ett partitur efter stämmorna sammanställt av pianisten Bertil Blomberg år 1927.

Härmed avslutas dessa anteckningar. Ehuru icke uttömmande för Wesströms biografi torde de dock hava bringat i dagen åtskilliga nya och ingalunda oviktiga fakta rörande Wesströms levnadshistoria. Särskilt har Wesströms förhållande till Naumann blivit — om ej fullt klarlagt — så dock ställt i en helt annan dager än den, som utmålats i tidigare tyska biografier över Naumann. Anteckningarna torde likaledes hava givit förnyade bevis på den stora omsorg, som under Frihetstiden ägnades åt landets andliga kultur vid sidan om den materiella. Beträffande musiken framstå både staten och enskilda personer såsom ivriga befrämjare av sådana strävanden, som salte till mål att uppsk tonkonst och utbilda praktiska musikutövare

nr 2 och kvartett nr I ingå i denna tematiska förteckning.
929.

bland landets egna invånare. I den källa, vilken flitigt anlitas för denna uppsats, nämligen DR, finnas icke så få uppgifter om andra hovkapellister än Wesström, vilka beviljades tjänstledighet för utrikes studieresor under längre eller kortare tid. Den svenska musikhistorien under 1700-talet är ett rikt och föga bearbetat fält. Det är icke endast Wesström, som råkat i glömska. Samma öde har nämligen drabbat så gott som alla inhemska tonkonstnärer från nämnda tid. Det är på tiden, att detta viktiga skede i svensk kulturhistoria blir föremål för mera ingående forskningar även beträffande musiken. Som ett ringa bidrag till en dylik uppgift må nu anförda uppsats betraktas.

RÉSUMÉ

Comme suite à son étude sur Mr Wesström parue dans cette revue, année 1928, pages 93—137, l'auteur a donné des renseignements sur ce compositeur-violoniste en sa qualité de membre de l'orchestre royal (Kungl. Hovkapellet) ainsi que sur sa carrière d'excellent artiste de violon dans les concerts et compositeur de sonates pour violon, quatuors etc. En 1766, il séjourna en Angleterre. En 1773, il quitta son emploi à l'orchestre royal et en 1776, il fut nommé organiste et directeur musiques à Gävle. Victime malheureuse de l'alcoolisme déjà pendant son dernier séjour à Stockholm, il s'abaissa de plus en plus et mourut pendant un séjour à Upsal le 7 mai 1781.

L'article se termine par l'énumération des quelques compositions conservées de Wesström dans la Bibliothèque de l'Académie Royale de Musique à Stockholm (beaucoup d'autres en sont perdues). Dans le cours de cette étude, quelques notices nouvelles sont données au sujet du violoniste Charles-Michel Esser et des grands amateurs suédois de musique au 18-ème siècle, les comtes Adam Horn et Nils Adam Biélke.
